

אומנות הקולנוע - יחידה ראשונה

שפה קולנועית 61283

מבוא קצר לתיאוריה קולנועית

מבוסס על מאמר של טל אלוני - בית
חינוך שער הנגב
נערך למצגת על ידי עדן צולי

מטרת השיעור

- להציג שאלות שונות הנוגעות באומנות הקולנוע ולנסות לתת להן תשובה
- לחפש תשובות לשאלות באמצעות תיאוריות קולנועיות
- הצגת מספר תיאוריות בסיסיות

אומנות הקולנוע מעוררת שאלות רבות

- הקולנוע, למקרה שלא ידעתם, קיים כבר יותר ממאה שנים :
- נוהגים לציין את 1895 כשנה שבה הומצא הקולנוע .
- לאורך שנות קיומו, ניסו חוקרים רבים להבין את המדיום הקולנועי, ולנסח לעצמם (ולאחרים) (את התשובות לשאלות רבות שהתעוררו בהם:
- מיהו יוצר הסרט ? כיצד הסרט משפיע עלינו, הצופים ? מה הקשר בין הקולנוע לבין החברה בה הוא נוצר ? מה הקשר בין הקולנוע לבין האמנויות שקדמו לו ? מהי המהות של הקולנוע ?
- מה הקשר בין הקולנוע לבין המציאות?

מה הקשר בין הקולנוע לבין המציאות?

- זו שאלה מופשטת למדי כששואלים אותה ככה סתם, וקשה להבין למה בדיוק הכוונה. במקרים כאלה, הפתרון הכי טוב הוא להדגים.
- נסתכל על שני קטעי סרטים:
- מלאכים בשמי ברלין וים ונדרס 1987
<https://www.youtube.com/watch?v=hAzzR2Uklok>
- הילדים של מחר 2006 אלמונסו קוארון
<https://www.youtube.com/watch?v=nX5PwfEMBM0>
- AI - אינטליגנציה מלאכותית, סטיבן ספילברג 2001,

אז מה ראינו?

- "הילדים של מחר", "למרות שהוא סרט מדע-בדיוני", מתחזה "בעצם לסרט דוקומנטרי (תיעודי). (בקטע שראינו משתמש הבמאי בכלים שאנחנו רגילים למצוא בסרטים דוקומנטריים וגם בכתבות טלוויזיה - אין בו מוזיקה, הוא מצולם בשוט אחד.
- ספילברג ב AI לעומת זאת, לא מסתיר לרגע את העובדה שזו לא המציאות היומיומית שלנו. למעשה הוא עושה הכל כדי להדהים אותנו, להראות לנו משהו שלכאורה אפשר רק לדמיין אותו.
- מלאכים בשמי ברלין הסרט, המתרחש בברלין המחולקת בשנות ה 80 עוסק בשני מלאכים – דמיאל, המגולם, וקסיאל, המשוטטים בחוצות ברלין, רואים ואינם-נראים ולא מסוגלים לקשר גשמי כלשהו עם העולם, ומאזינים למחשבותיהם של הברלינאים.

המרחק מהמציאות - ככלי לניתוח וחלוקה של סרטים

- ברור לנו שהקולנוע הוא לא המציאות, אבל גם ברור שיש לקולנוע מערכת יחסים מעניינת ומורכבת עם המציאות.
- מערכת היחסים הזו העסיקה חוקרים רבים, וגם קולנוענים רבים.
- אחדים מהם השתמשו בשאלת הקירבה (או הרחוק) (מן המציאות כשיטה למיון סרטים).
- הם ציירו סקאלה, שבצד אחד שלה הציבו את הסרטים המציאותיים ביותר, ובצד הנגדי את הסרטים הכי פחות מציאותיים.
- באמצע נמצאים כל הסרטים שהם לא זה ולא זה - לא מציאותיים מדי, אבל גם לא פנטסטיים, בדיוניים, מדי.

ריאליזם

- סרטים בהם התוכן חשוב מן הצורה. ריאליזם – מציאותי.
- אמצעי המבע מאופיינים בשימוש שמרני של היוצרים .
- הסרטים בנויים כך שהאשליה תשמר ולא תיחשף שום מניפולציה .
- הסרט מציג תמונה אובייקטיבית של העולם הממשי כפי שמבין הצופה.
- היוצרים מעלימים את אישיותם ואין החצנה של הסגנון הקולנועי .
- בסרטים ריאליסטיים ישנו ניסיון של שעתוק המציאות באופן שלא יסגיר פרשנות.

קלאסיציזם

- ייצוג מסוגנן במקצת של המציאות שמתקבלת על ע"י הקהל .
- המטרה של הסרט היא פונקציונאלית :הסרט נועד לבדר .
- ההתמקדות היא על הסיפור וכיצד אמצעי המבע הקולנועי מסייעים לכך.
- הסרטים הקלאסיציסטיים שואפים ליצור הזדהות של הצופה עם הערכיים המוסריים ועם השאיפות של הגיבור.

פורמליזם

- סרטים בהם הצורה מביעה את התוכן .
- הדגש בסרט הוא על הצורה Form
- הסרטים מסוגננים ומעוותים במכוון כדי לבטא באופן סובייקטיבי את חווית המציאות של היוצרים .
- ישנו רצון לעיצוב מחודש של המציאות.

סיכום השיעור

- התשובות אינן תמיד פשוטות וברורות. בכל סוג של חלוקה יש משהו מלאכותי, כי ה"מצב בשטח" הוא תמיד יותר מורכב.
- אבל אפשר בהחלט להשתמש בסקאלה הזו כדי להבין יותר טוב כיצד הסרט פועל עלינו - באיזו מידה הוא פונה אל ההיגיון והחושים, וגורם להם לפרש את מה שאנחנו רואים כמציאותי/לא-מציאותי.
- לא ענינו על כל השאלות אבל הצלחנו להגדיר חלוקה על פי 3 תיאוריות קולנועיות בסיסיות.

מטלה

- צפו בשני הטריילרים של הסרטים:
- 16 מתוק, קן לואץ 2001, '
<https://www.youtube.com/watch?v=84wpIGa4eAI>
- דיק טרייסי, וורן בייטי 1990, '
<https://www.youtube.com/watch?v=-4rzqSsqaqA>
- האם הקטעים פורמליסטיים, ריאליסטיים או קלאסיציסטיים ?
- מהם אמצעי המבע שהופכים אותו לכזה?

תולדות הקולנוע ציר זמן

